

Національний університет
водного господарства
та природокористування

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВОДНОГО
ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ**

**Навчально-науковий інститут права
Кафедра конституційного права та зарубіжних країн**

07-02-16

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
«__» _____ 2018 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline**

**КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН
Constitutional Law of Foreign Countries**

спеціальність 081 «Право»
Specialt 081 «Law»
(шифр і назва спеціальності)
(code and name of the specialty)

Рівне 2018

Робоча програма навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 081 «Право». Рівне: НУВГП, 2018. 27 с.

Розробник: Приступлюк В.Л., кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри конституційного права та галузевих дисциплін

Протокол № 02 від «05» жовтня 2018 року

Завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін _____ І.В. Міщук

Робочу програму схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 081 «Право»

Протокол № 2 від «19» жовтня 2018 р.

Голова науково-методичної комісії

_____ проф. В.І. Цимбалюк

«_____» _____ 2018 р.

Вступ

Програма нормативної навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Право».

Вивчення дисципліни “Конституційне право зарубіжних країн” сприяє політичному самопізнанню, розумінню місця і ролі незалежної України у світі. Знання отримані під час вивчення дисципліни застосовуються фахівцями в професійній діяльності при роботі із зарубіжними компаніями. Під час розгляду питань дисципліни аналізуються дані загальної історії, економіки, політики і культури, а також інша інформація, що не належить безпосередньо до юридичних наук; виникає потреба розгляду цілого ряду положень теорії держави і права, а також галузевих юридичних дисциплін. Вивчення змісту конституційної теорії і практики має сприяти розв’язанню питань державотворення в нашій країні.

Метою викладання дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» формування певного формування певного рівня правової культури юриста на основі засвоєння знань, умінь з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн», а також формування у майбутніх юристів знань, вмінь та навичок для роботи в конституційно - правовому просторі.

Міждисциплінарні зв’язки. Вивчення курсу передбачає наявність системних та ґрунтовних знань із курсу – «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Міжнародне право», «Порівняльне

правознавство», «Адміністративне право».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Конституційне право зарубіжних країн сприяє політичному самопізнанню, розумінню місця і ролі незалежної України у світі. Знання отримані під час вивчення дисципліни застосовуються фахівцями в професійній діяльності при роботі із зарубіжними компаніями. Під час розгляду питань дисципліни аналізуються дані загальної історії, економіки, політики і культури, а також інша інформація, що не належить безпосередньо до юридичних наук; виникає потреба розгляду цілого ряду положень теорії держави і права, а також галузевих юридичних дисциплін. Вивчення змісту конституційної теорії і практики має сприяти розв'язанню питань державотворення в нашій країні.

Навчальна дисципліна «Конституційне право зарубіжних країн» є теоретичною та практичною основою сукупності знань та умінь, що формують профіль висококваліфікованого фахівця, сприяє студентами набуттю вміння аналізувати чинне конституційне законодавство зарубіжних країн і механізми його реалізації на сучасному етапі їх розвитку, проводити порівняльний аналіз основних інститутів конституційного права країн розвиненої демократії.

Ключові слова: конституція, держава, уряд, парламент, глава держави, президент, монарх, територія, суверенітет, республіка, монархія, форма державного устрою.

Abstract

Constitutional Law of Foreign Countries promotes political self-cognition and understanding of the role and place of independent Ukraine in the world. Knowledge gained during the study of this course is used by the specialists in the field of their professional activity when working with foreign companies. Data of general history, economics, politics, culture and also information that does not belong directly to the legal sciences are being analyzed during the examination of discipline issues; there is a necessity to examine a number of law and state theories provisions and branch legal disciplines. Study of Constitution theory and practice contents should facilitate a solution to the statehood question in our Country.

An educational discipline “Constitutional Law of Foreign Countries” is a basis of theoretical and practical set of knowledge and skills which forms specialist’s highly professional profile; it contributes to the process of skills acquiring in order to analyze the current constitutional law of foreign countries and the mechanisms of its realization at the present stage; it conducts a comparative analysis of main constitutional law institutions of countries with well-developed democracies.

Keywords: constitution, state, government, parliament, head of state, president, monarch, territory, sovereignty, republic, monarchy, form of state structure.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 08 «Право» Спеціальність 081 «Право»	Нормативна	
Модулів – 2	Рівень вищої освіти: бакалавр	Рік підготовки: 2 курс	Рік підготовки: 2 курс
Змістових модулів – 2		Семестр: 1-ий	Семестр: 1-ий
Індивідуальне науково-дослідне завдання –		Лекції – 30 год.	Лекції – 2 год.
Загальна кількість годин – 150		Практичні – 22 год.	Практичні – 12 год.
Тижневих годин для денної форми навчання:		Лабораторні - -год.	
		Самостійна робота – 98 год.	Самостійна робота – 136 год.
		Індивідуальні - - год.	
аудиторних – 2	Вид контролю - залік		
самостійної			

роботи студента – 5		
---------------------------	--	--

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:
для денної форми навчання - 36% до 64%;
заочної форми навчання – 9 % до 91%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» є компаративне висвітлення основних конституційних моделей, допустимих меж втручання держави у приватну автономію індивіда та співвідношення конституційного права з міжнародним і наднаціональним правом.

Завдання навчальної дисципліни *полягає* у тому, щоб:

- формування у студентів розуміння основних правових категорій конституційного права, їх специфіки і ролі в зарубіжних країнах;
- вивчення основних закономірностей функціонування інститутів конституційного права;
- підготовка студентів до аналізу світового досвіду конституціоналізму, парламентаризму, світових та європейських стандартів демократії;
- формування у слухачів вміння орієнтуватися в системі конституційного законодавства України та зарубіжних країн, навичок користування законодавчими актами;
- формування у студентів високої правової культури і правосвідомості.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент *повинен*:

знати: джерела, структуру і місце навчальної дисципліни в системі національного права; новітні методологічні підходи науки конституційного права зарубіжних країн; поняття, класифікацію та особливості прийняття конституцій зарубіжних країн; особливості конституційної відповідальності; основи правової регламентації діяльності суб'єктів конституційних

правовідносин; основи конституційного права провідних країн світу.

вміти: застосовувати загальнотеоретичні знання, враховуючи специфіку конституційного законодавства окремих країн, для правильного висвітлення і розкриття даної тематики; розкрити сутність поняття «суб'єкт» конституційного права та охарактеризувати його правосуб'єктність; охарактеризувати порядок створення, призначення чи вибору даного суб'єкта як носія певної влади, його місце і роль у галузі здійснення державновладних повноважень; визначити роль суб'єкта у галузі захисту прав і свобод людини і громадянина; проаналізувати особливості норм конституційно-правових актів зарубіжних країн щодо правової регламентації діяльності суб'єктів конституційного права в аспекті розбудови правової держави і громадянського суспільства.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальна частина

Тема 1. Правова основа конституційного (державного) права зарубіжних країн

1. Конституційне (державне) право зарубіжних країн як галузь права, наука, навчальна дисципліна.
2. Система конституційного права зарубіжних країн.
3. Суб'єкти конституційного права зарубіжних країн.
4. Джерела конституційного права зарубіжних країн.

Тема 2. Конституції зарубіжних країн

1. Поняття та сутність конституції як основного закону держави.
2. Зміст, форма і структура Конституцій.
3. Підготовка, прийняття, ревізія та скасування конституції.

Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина

1. Засади конституційних статусів людини і громадянина.
2. Інститут громадянства.
3. Правовий статус іноземних громадян.
4. Конституційні права, свободи і обов'язки. Вибірче право як суб'єктивне право індивіда (громадянина).

Тема 4. Конституційні засади суспільного ладу в зарубіжних країнах

1. Особливості конституційного регулювання засад суспільного ладу. Поняття соціальної держави.
2. Конституційні принципи економічної організації суспільства.
3. Конституційні принципи духовного життя суспільства.
4. Конституційні принципи політичних відносин.
5. Конституційні принципи організації та діяльності політичних партій у зарубіжних країнах.

Тема 5. Держава як категорія конституційного права

1. Державний суверенітет і розподіл влад.
2. Державні символи і державна мова.
3. Форма державного правління.
4. Форма державного устрою.

Тема 6. Конституційні інститути безпосередньої демократії в зарубіжних країнах

1. Принцип народного суверенітету. Співвідношення безпосередньої і представницької демократії.
2. Вибори.
3. Референдум.
4. Народна ініціатива.

Тема 7. Парламент

1. Поняття парламенту як представницького і законодавчого органу. Побудова парламенту.
2. Формування парламенту.
3. Розпуск парламенту.
4. Структура і організація парламенту.

Змістовий модуль 2. Особлива частина

Тема 8. Глава держави в зарубіжних країнах

1. Поняття інституту глави держави. Конституційно-правовий статус глави держави в зарубіжних країнах
2. Особливості правового положення монарха. Порядок заміщення монарха. Повноваження монарха в умовах різних форм правління
3. Президент республіки. Порядок виборів президентів. Строк повноважень президента. Порядок заміщення президента. Повноваження президента. Право вето. Імпічмент
4. Інститут контрасигнування, акти президента.

Тема 9. Уряд в зарубіжних країнах

1. Місце уряду в системі вищих органів державної влади.
2. Формування уряду.

3. Організація виконавчої влади за різних форм державного правління.
4. Повноваження уряду.

Тема 10. Муніципальні системи зарубіжних країн

1. Моделі місцевих органів самоврядування в зарубіжних країнах
2. Порядок організації, структура і функції муніципальних органів
3. Адміністративно-територіальний поділ
4. Особливості муніципальних виборів.
5. Структура та повноваження муніципальних рад. Виконавчі органи та їх види.

Тема 11. Судова влада та конституційний контроль у зарубіжних країнах

1. Судова влада в зарубіжних країнах. Види судових органів та судові системи
2. Порядок формування судів в зарубіжних країнах. Загальні суди
3. Поняття конституційного контролю (нагляду)
4. Види і способи організації конституційного контролю
5. Компетенція органів конституційного контролю
6. Порядок розгляду та вирішення справ в органах конституційного контролю.

Тема 12. Основи конституційного права Сполучених Штатів Америки

1. Конституція Сполучених Штатів Америки 1787 року. Принципи державного управління. Біль про права. Поправки. Порядок внесення поправок. Захист особистих свобод.

2. Вищі органи державної влади. Конгрес. Вимоги до членів Конгресу. Правове положення і компетенція Палати представників і Сенату. Посадові особи Конгресу. Законодавчий процес. Право Конгресу на розслідування.
3. Президент. Виконавчий апарат при президенті.
4. Судова влада. Верховний суд. Апеляційні і окружні суди. Спеціальні суди.
5. Американський федералізм.
6. Місцеве самоврядування та управління.

Тема 13. Основи конституційного права Франції

1. Конституція Франції 1958 року та її особливості.
2. Правове регулювання громадських об'єднань. Вибори і референдум.
3. Вищі органи державної влади. Парламент: структура, строк повноважень, компетенція. Обмеження прав парламенту за Конституцією 1958 року.
4. Повноваження Президента. Уряд.
5. Регіональне і місцеве управління та самоврядування.
6. Судова влада. Конституційна рада.

Тема 14. Основи конституційного права Федеративної Республіки Німеччини

1. Конституція Федеративної Республіки Німеччини 1949 року. Основні права.
2. Основи державного ладу. Партії та вибори. Референдум.
3. Вищі органи державної влади. Федеральний президент: порядок обрання, строк повноважень. Бундестаг і бундесрат. Федеральний уряд.
4. Судова система. Федеральний конституційний суд.
5. Федералізм і самоврядування в ФРН. Комунальне самоврядування.

Тема 15. Основи конституційного права Великобританії

1. Особливості конституційного права Великобританії і його джерела.
2. Політична система. Особливості партійної системи і основні політичні партії. Політична роль профспілок і підприємницьких організацій.
3. Виборче право і виборча система. Виборча застава.
4. Парламент Великобританії. Його структура, порядок формування палат, їх внутрішня організація і взаємовідносини. Повноваження палат. Законодавчий процес.
5. Правовий статус монарха Великобританії. Порядок престолонаслідування. Прерогативи і реальна роль монарха в управлінні державою.
6. Уряд і кабінет. Порядок формування і відповідальності. Правовий статус і роль прем'єр-міністра. Урядовий апарат.
7. Політико-адміністративний устрій території. Статус Уельсу, Шотландії, Північної Ірландії та ін. Місцеве самоврядування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	п	с.р.		л	п	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Модуль 1								
<i>Змістовий модуль 1. Загальна частина</i>								
Тема 1. Правова основа конституційного (державного) права зарубіжних країн	10	2	2	6	12	2	1	9
Тема 2. Конституції зарубіжних країн	9	2	1	6	10		1	9
Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина	11	2	2	7	10		1	9
Тема 4. Конституційні засади суспільного ладу в зарубіжних країнах	9	2	1	6	10		1	9

Тема 5. Держава як категорія конституційного права	11	2	2	7	10		1	9
Тема 6. Конституційні інститути безпосередньої демократії в зарубіжних країнах	11	2	2	7	11		9	10
Тема 7. Парламент	10	2	2	6	10		1	9
Разом змістовий модуль 1.	71	14	12	45	73	2	7	64
Змістовий модуль 2 Особлива частина								
Тема 8. Глава держави в зарубіжних країнах	11	2	2	7	10		1	9
Тема 9. Уряд в зарубіжних країнах	9	2	1	6	10		1	9
Тема 10. Муніципальні системи зарубіжних країн	10	2	2	6	10		1	9
Тема 11. Судова влада та конституційний контроль у зарубіжних країнах	9	2	1	6	10		1	9

Тема 12. Основи конституційного права Сполучених Штатів Америки	10	2	1	7	10		1	9
Тема 13. Основи конституційного права Франції	10	2	1	7	9			9
Тема 14. Основи конституційного права Федеративної Республіки Німеччини	10	2	1	7	9			9
Тема 15. Основи конституційного права Великобританії	10	2	1	7	9			9
Разом змістовий модуль 2.	79	16	10	53	77		5	72
Всього годин	150	30	22	98	150	2	12	136

5. Теми семінарських занять

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Правова основа конституційного (державного) права зарубіжних країн	2	1

2	Тема 2. Конституції зарубіжних країн	1	1
3	Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина	2	1
4	Тема 4. Конституційні засади суспільного ладу в зарубіжних країнах	1	1
5	Тема 5. Держава як категорія конституційного права	2	1
6	Тема 6. Конституційні інститути безпосередньої демократії в зарубіжних країнах	2	1
7	Тема 7. Парламент	2	1
8	Тема 8. Глава держави в зарубіжних країнах	2	1
9	Тема 9. Уряд в зарубіжних країнах	1	1
10	Тема 10. Муніципальні системи зарубіжних країн	2	1
11	Тема 11. Судова влада та конституційний контроль у зарубіжних країнах	1	1
12	Тема 12. Основи конституційного права Сполучених Штатів Америки	1	1
13	Тема 13. Основи конституційного права Франції	1	-

14	Тема 14. Основи конституційного права Федеративної Республіки Німеччини	1	-
15	Тема 15. Основи конституційного права Великобританії	1	-
Всього		22	12

6. Самостійна робота

№	Назва теми	К-сть годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Правова основа конституційного (державного) права зарубіжних країн	6	9
2	Тема 2. Конституції зарубіжних країн	6	9
3	Тема 3. Конституційно-правовий статус людини і громадянина	7	9
4	Тема 4. Конституційні засади суспільного ладу в зарубіжних країнах	6	9
5	Тема 5. Держава як категорія конституційного права	7	9
6	Тема 6. Конституційні інститути безпосередньої демократії в зарубіжних країнах	7	10
7	Тема 7. Парламент	6	9

8	Тема 8. Глава держави в зарубіжних країнах	7	9
9	Тема 9. Уряд в зарубіжних країнах	6	9
10	Тема 10. Муніципальні системи зарубіжних країн	6	9
11	Тема 11. Судова влада та конституційний контроль у зарубіжних країнах	6	9
12	Тема 12. Основи конституційного права Сполучених Штатів Америки	7	9
13	Тема 13. Основи конституційного права Франції	7	9
14	Тема 14. Основи конституційного права Федеративної Республіки Німеччини	7	9
15	Тема 15. Основи конституційного права Великобританії	7	9
Всього		98	136

7. Методи навчання

Комплексне використання різноманітних методів організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяють розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця з правознавства з урахуванням індивідуальних особливостей учасників навчального процесу й спілкування.

З метою формування професійних компетенцій широко впроваджуються інноваційні методи навчання, що забезпечують комплексне оновлення традиційного педагогічного процесу: *робота в малих групах; ділові та рольові ігри; тестові завдання; виконання індивідуальних науково-правових досліджень; ситуативне моделювання; навчальні дискусії; опрацювання дискусійних питань; практичні вправи.*

8. Методи контролю

Педагогічний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю.

Використовуються такі методи контролю (усного, письмового), які мають сприяти підвищенню мотивації студентів – майбутніх фахівців до навчально-пізнавальної діяльності. Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається письмовому контролю. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання (одна правильна відповідь з чотирьох запропонованих).

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом перевірки конспектів;
- з семінарських занять – на основі перевірки конспектів та виконаних завдань.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на семінарських заняттях, результати

самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

завдання до семінарського заняття (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота															
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2								Всього
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	
6	6	7	8	7	7	7	6	7	6	6	6	7	7	7	100

T1, T2 ... T15 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	<i>для заліку</i>
90–100	зараховано
82–89	
74–81	
64–73	
60–63	
35–59	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу

10. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» включає:

1. 07-02-50 Методичні вказівки до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» для студентів спеціальності 081 «Право» денної та заочної форми навчання / В.Л. Приступлюк. Рівне : НУВГП, 2018.

2. Конспект лекцій на паперових носіях.

3. Конспект лекцій на електронних носіях.

4. Нормативні документи Міністерства освіти і науки.

5. Мультимедійні презентації до тем дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн».

6. Роздавальний матеріал до семінарських занять.

11. Рекомендована література

Базова:

1. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. посібник / М. С. Горшенюва, К. О. Закоморна, В. О. Ріяка та ін.; За заг. ред. В. О. Ріяки. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 544 с.
2. Мишина Н. В. Государственное право зарубежных стран / Мишина Н. В., Михалев В. А., Куранин В. А Волкова Д. Е – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 416 с.
3. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс : підручник / В. М. Шаповал. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 480 с.
4. Гринюк Р. Ф., Захарченко М. А. Конституційне право зарубіжних країн: Навчальний посібник. – К.: Істина, 2009. – 376 с.
5. Бостан С. К., Тимченко С. М. Державне право зарубіжних країн: Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 504 с.
6. Лапка О. Я., Пікуля Т. О. Конституційне (державне) право зарубіжних країн (у схемах): Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2008. – 216 с.
7. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн: Підручник / 5-е стереотипне видання. – К.: АртЕк, 2002. – 264 с.
8. Б.А. Страшун. Конституційне (державне право) зарубіжних стран. В 4 т. Тома 1-2. Частина загальна:

Підручник. - 3-е изд., Оновл. і дораб. - М.: Видавництво БЕК., 2000- 784 с

9. Георгіца А. З. Конституційне право зарубіжних країн: підруч. / А. З. Георгіца. – Тернопіль: Астон, 2003. – 432 с.

10. Георгіца А.З. Сучасний парламентаризм : проблеми теорії та практики. – Чернівці : Рута, 2008.

11. Ильин Ю. Д. Государственное (конституционное) право зарубежных стран: курс лекций / Ю. Д. Ильин. – М.: ЮРКОМПАНИ, 2010. – 432 С.

Допоміжна

1. Конституційне право зарубіжних країн: навч. посіб. / за заг. ред. В. О. Ріяки. – 2 -е вид., доповн. і переробл. – К.: Юрін-ком Інтер, 2007. – 544 с.

2. Конституційне законодавство зарубіжних країн: хрестоматія: [навч. посіб.] / упоряд. В. О. Ріяка, К. О. Закоморна. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 382 с.

3. Конституционное право государств Европы / отв. ред. Д. А. Ковачев. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 320 с.

4. Конституционное право зарубежных стран: учеб. / под общ. ред. М. В. Баглая, Ю. И. Лейбо, Л. М. Энтина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, ИНФРА-М, 2012. – 1088 с.

5. Конституционное (государственное) право зарубежных стран. Особенная часть: учеб. для вузов / отв. ред. Б. А. Стра-шун. – М.: Норма, 2006. – 1104 с.

6. Сапаргалиев Г. С. Конституционное право Республики Казахстан: академ. курс / Г . С. Сапаргалиев. – Алматы: ТОО “Юрид. л-ра”, 2006. – 219 с. // URL: <http://www.twirpx.com/file/479139/?rand=2691628>

7. Соколов И. А. Конституционное право РФ: учеб. пособие / И. А. Соколов. – М.: МГИУ, 2010. – 260 с. // URL: http://www.sde.ru/files/t/kopravo_sokolov_up.pdf
8. Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: [моногр.] / С. Г. Серьогіна. – Х.: Право, 2011. – 768 с.
9. Чиркин В. Е. Конституционное право зарубежных стран : учеб. / 7-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, ИНФРА-М, 2012. – 608 с.
10. Жакке Ж.-П. Конституционное право и политические институты /Перевод с фран. проф..В.В.Маклакова.-М.: Юристъ, 2002.
- 11.Карпикова И.С. Итальянский парламент. –М., 2009.
- 12.Коломієць Ю.М. Інститут глави держави в системі вищих органів влади й управління зарубіжних країн.-Харків: Основа, Ун-т внутр..спр.,2008.
- 13.І. Л. Сазонець, О. І. Алейнікова [та ін.]. Наукові основи та імплементація світових практик місцевого самоврядування та об'єднання територіальних громад : монографія / ; за наук. ред. д-ра екон. н., проф. І. Л. Сазонця. – Рівне : Волин. обереги, 2017. – 216 с. URL: : <http://ep3.nuwm.edu.ua/11568/>.
14. Пивоварчук Л. В. Інституційне забезпечення реалізації соціальних гарантій держави у національній економіці : дис. ... канд. економ. наук : 08.00.03 / Пивоварчук Лілія Володимирівна. - Захист 30.09.16. - Рівне : НУВГП, 2016. - 189 с URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua/4494/>

Інтернет ресурси

1. Електронні наукові видання НБУ ім. В.І.Вернадського
URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21CNR=20&Z21ID=
2. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія. URL:
<http://www.ials.sas.ac.uk/library/library.htm>
3. Юридична бібліотека Школи права Йелльського університету URL: <http://www.law.yale.edu/library/>
4. Офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України. URL:
<http://kmu.gov.ua>
5. Basic Laws of Israel URL: <http://www.knesset.gov.il>
6. Конституція США URL: http://uk.wikisource.org/wiki/Конституція_США
7. Конституція Бразилії URL: <http://mykpbs.ru/konstitucija-brazilii-1988-russkij-tekst/>
8. Конституція Республіки Болгарія 1991г. URL: <http://worldconstitutions.ru/archives/120>
9. Конституція КНР. URL: <http://worldconstitutions.ru/>